Natuuronderzoek en toetsing Flora- en faunawet plangebied Oostkamer en Loven Noord II (gemeente Tilburg)

Opdrachtgever: Gemeente Tilburg

Augustus 2011

Ecologisch Adviesbureau Cools

Antonie van Diemenstraat 20 5018 CW Tilburg 013-5802237 Eac@home.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding 2

2. Beschrijving onderzoeksmethode 2

2.1. Vleermuizen 2
2.2. Vogels 2
2.3. Vissen, amfibieën, reptielen, insecten, overige zoogdieren en planten 2

3. Beschrijving en analyse onderzoeksresultaten 3

3.1. Amfibieën, reptielen en vissen 3
3.1.1. Amfibieën 3
3.1.2. Reptielen 3
3.1.3. Vissen 3
3.2. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen 3
3.2.1. Dagvlinders 3
3.2.2. Libellen 3
3.2.3. Sprinkhanen en krekels 4
3.3. Zoogdieren 4
3.3.1. Grondgebonden zoogdieren 4
3.3.2. Vleermuizen 4
3.4. Vogels 6
3.4.1. Broedvogels 6
3.4.2. Foeragerende en/of rustende vogelsoorten 10
3.5. Vaatplanten 10

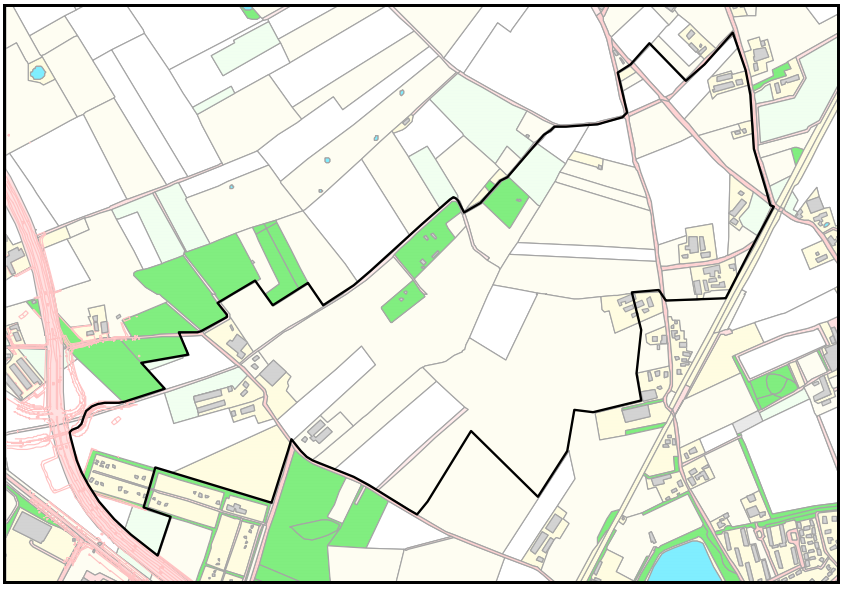
4. Toetsing Flora- en faunawet 11

4.1. Tabel 1: algemene soorten 11
4.1.1. Algemene beschrijving 11
4.1.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten. 12
4.2. Tabel 2: overige soorten 12
4.2.1. Algemene beschrijving 12
4.2.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten. 13
4.3. Tabel 3: soorten van Bijlage 1 van Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en soorten opgenomen in Bijlage IV van EU-Habitatrichtlijn 13
4.3.1. Algemene beschrijving 13
4.3.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten. 13
4.4. Vogels 13
4.4.1. Algemene beschrijving 13
4.4.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten. 15
4.5. Maatregelen en aanvraag ontheffing 16
4.5.1. Mitigerende maatregelen 16
4.5.2. Compenserende maatregelen 17
4.5.3. Aanvraag ontheffing 17

5. Literatuur en bronvermelding 18

Bijlage 1: overzicht beschermde soorten in 2011. 19

1. Inleiding

Kaart 1: begrenzing van het onderzoeksgebied.

Het voornemen is om het plangebied Oostkamer en Loven Noord II gelegen binnen de gemeente Tilburg her in te richten. Om te kunnen bepalen welke natuurwaarden binnen het plangebied voorkomen is door de gemeente Tilburg eind juni 2011 aan het Ecologisch Adviesbureau Cools opdracht verleend om in juli 2011 een gedetailleerd onderzoek uit te voeren naar beschermde planten- en diersoorten. Daarnaast is opdracht verleend om de resultaten van het onderzoek te toetsen aan de Flora- en faunawet.

De begrenzing van het circa 87 hectare onderzoeksgebied is op kaart 1 weergegeven met een zwarte lijn.

2. Beschrijving onderzoeksmethode

2.1. Vleermuizen

In juli 2011 is het onderzoeksgebied driemaal bezocht, tweemaal in de avond/nacht en eenmaal in de nacht/ochtend. Het onderzoek was gericht op vaste verblijfplaatsen in gebouwen en/of bomen, vliegroutes en foerageergebieden. Het onderzoek is door de Vleermuisstichting Noord-Brabant uitgevoerd met gebruikmaking van twee bat-detectors. De waarnemingen zijn met GPS vastgelegd dan wel direct ingetekend op kaartmateriaal.

2.2. Vogels

Het onderzoek naar broedvogels is uitgevoerd in juli 2011 en bestond uit drie ochtendbezoeken. Tijdens de veldbezoeken is de mate van broedzekerheid (door middel van gedrag (zang, balts) en/of nesten binnen bepaalde datumgrenzen) volgens een standaardcodering bepaald. Aangezien het onderzoek zich bevond buiten het broedseizoen van vele vogelsoorten konden de territoria van de vogels veelal niet worden bepaald. De stippen op de kaartjes in paragraaf 3.4 zijn locaties waar de vogelsoort kort na het broedeizoen is waargenomen en om deze reden dan ook wel een aanwijzing voor de aanwezigheid van een territorium, echter geen door een volledig broedvogelonderzoek (maart/april-juli) bewezen territorium.
Ook waarnemingen van bijzondere dan wel zeldzame vogelsoorten die het plangebied gebruikte om te foerageren of te rusten zijn genoteerd.

2.3. Vissen, amfibieën, reptielen, insecten, overige zoogdieren en planten

Overdag is tijdens een drietal bezoeken in de periode begin juli tot eind juli 2011 een gecombineerd onderzoek uitgevoerd naar vissen, amfibieën, reptielen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen, grondgebonden zoogdieren en plantensoorten. Alle waarnemingen van beschermde en bedreigde soorten zijn met GPS vastgelegd, waarbij het aantal exemplaren is aangegeven in eenheden (bijv. 1 tot 5 exemplaren of 50-100 exemplaren). Met betrekking tot de amfibieën is tevens het ontwikkelingsstadium (ei, larve, juveniel, volwassen) genoteerd. De gunstige weersomstandigheden (droog, niet teveel wind en min. 18 graden) en het tijdstip (vanaf ongeveer 10.00 uur) voor de insecten waren bepalend voor de bezoekdata.

3. Beschrijving en analyse onderzoeksresultaten

3.1. Amfibieën, reptielen en vissen

3.1.1. Amfibieën

Tijdens het onderzoek zijn enkele jonge exemplaren waargenomen van de bastaardkikker en bruine kikker. Zeer waarschijnlijk zijn het rondtrekkende exemplaren afkomstig uit voortplantingsbiotopen nabij het plangebied, zoals de poelen in de Zwaluwenbunders. In deze voortplantingsbiotopen buiten het plangebied komen ook populaties van de gewone pad voor. De mogelijkheid dat in het plangebied ook rondtrekkende (jonge) exemplaren van de gewone pad kunnen voorkomen is dan ook niet uit te sluiten. Voortplantingsbiotopen binnen het plangebied in de vorm van poelen of sloten zijn niet waargenomen. Ondanks de zeer korte onderzoeksperiode voor amfibieën, normaal lopend van februari/maart tot en met juli, kan worden gesteld dat het plangebied geen bijzonder leefgebied is voor amfibieën. De kans dat meer zeldzamere amfibiesoorten (kleine watersalamander, kamsalamander) in het plangebied zullen voorkomen wordt dan ook onwaarschijnlijk geacht, aangezien geschikt biotoop binnen het plangebied ontbreekt. De bastaardkikker, bruine kikker en gewone pad zijn beschermd volgens tabel 1 van de Flora- en faunawet.

3.1.2. Reptielen

In het plangebied zijn geen reptielen waargenomen. Ook in de directe omgeving van het plangebied komen geen reptielen voor. De dichtstbijzijnde populaties van reptielsoorten zoals de hazelworm of de levendbarende hagedis bevinden zich op 4-6 kilometer afstand van het plangebied. De kans dat exemplaren van deze populaties het plangebied binnen de komende jaren zullen bereiken is zo goed als zeker uitgesloten. Daarnaast is er binnen het plangebied geen geschikt leefgebied voor de levendbarende hagedis aanwezig en voor de hazelworm op zeer beperkte schaal, zoals de bosjes nabij het Riddershofpad.

3.1.3. Vissen

Binnen het plangebied zijn geen vissen waargenomen. Binnen het plangebied komen geen sloten met voldoende water dan wel andere elementen, zoals poelen of vijvers voor die kunnen dienen als leefgebied voor vissen.

3.2. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen

3.2.1. Dagvlinders

Op basis van de veldbezoeken, een deskundigenoordeel en de huidige inrichting kan worden bepaald dat het plangebied plaatselijk een redelijk waardevol leefgebied is voor dagvlinders. Tijdens de veldbezoeken zijn (zeer) algemene dagvlindersoorten waargenomen, zoals het klein en groot koolwitje, klein geaderd koolwitje, bont en oranje zandoogje, groot dikkopje, landkaartje, icarusblauwtje, boomblauwtje, zwartsprietdikkopje, de atalanta, kleine vuurvlinder, distelvlinder en dagpauwoog, alsook het iets minder algemene hooibeestje en de gehakkelde aurelia. Het aantal exemplaren was meestal (zeer) laag (1-10 exemplaren), van het oranje zandoogje en kleine koolwitje werden tijdens één bezoek enkele tientallen exemplaren geteld. Naast de waargenomen vlindersoorten is het plangebied plaatselijk ook geschikt voor het iets minder algemene oranjetipje. Wettelijk beschermde dan wel landelijk of provinciaal bedreigde dagvlindersoorten zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. De kans dat deze soorten zullen voorkomen is zo goed als zeker uitgesloten, aangezien geschikt leefgebied ontbreekt.

3.2.2. Libellen

Door de afwezigheid van poelen, vijvers of andere geschikte wateren is het plangebied geen bijzonder leefgebied voor libellen. Tijdens de veldbezoeken zijn langs sloten, greppels en bosjes binnen het plangebied een tot enkele rondtrekkende exemplaren waargenomen van algemene libellensoorten, te weten het lantaarntje, de vuurjuffer, azuurwaterjuffer, houtpantserjuffer, steenrode heidelibel en gewone oeverlibel. Wettelijk beschermde dan wel landelijk of provinciaal bedreigde libellensoorten zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. De kans dat deze soorten zullen voorkomen is zo goed als zeker uitgesloten, aangezien geschikt leefgebied ontbreekt.

3.2.3. Sprinkhanen en krekels

Vooral in de bermen en in of langs greppels en sloten zijn diverse exemplaren aangetroffen van de algemene bruine sprinkhaan en krasser, alsook plaatselijk enkele exemplaren van de eveneens algemene ratelaar, het gewoon spitskopje en de grote groene sabelsprinkhaan. Wettelijk beschermde dan wel landelijk of provinciaal bedreigde sprinkhaan- en krekelsoorten zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. De kans dat deze soorten zullen voorkomen is zo goed als zeker uitgesloten, aangezien geschikt leefgebied ontbreekt.

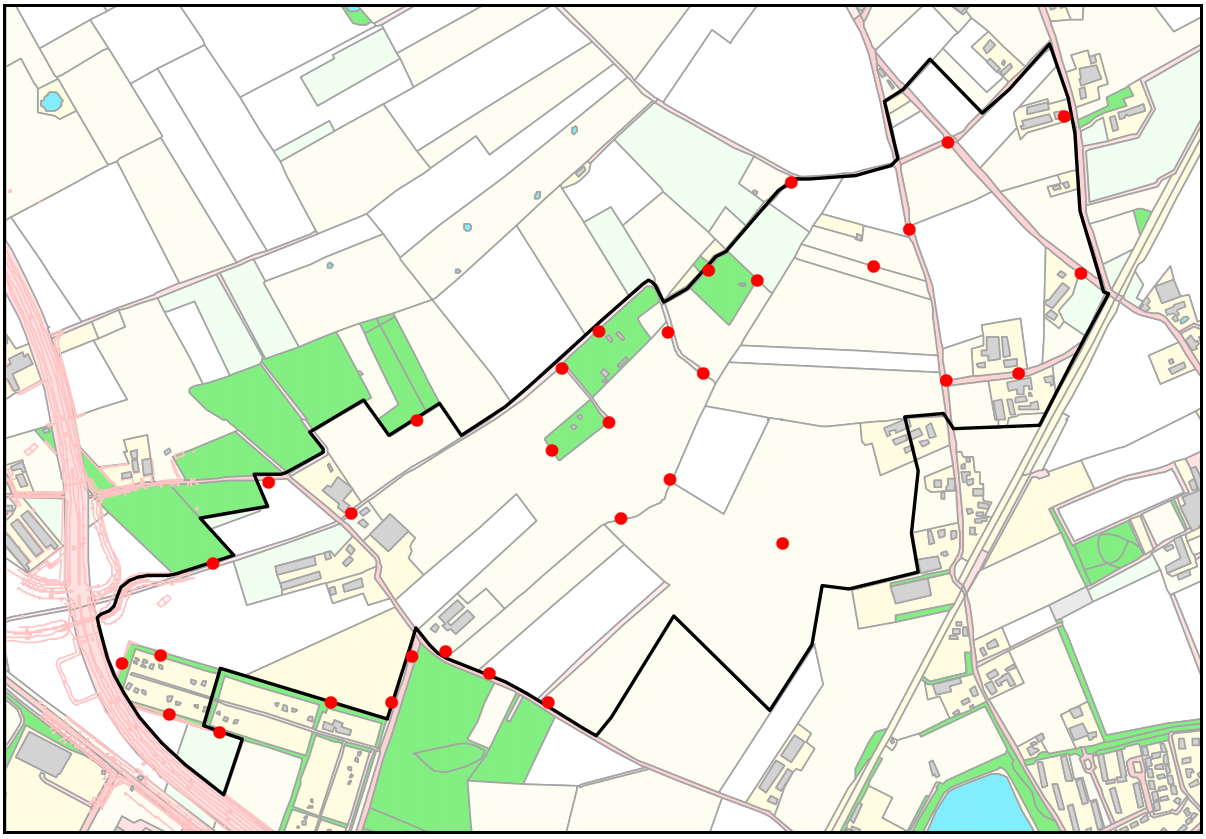
3.3. Zoogdieren

3.3.1. Grondgebonden zoogdieren

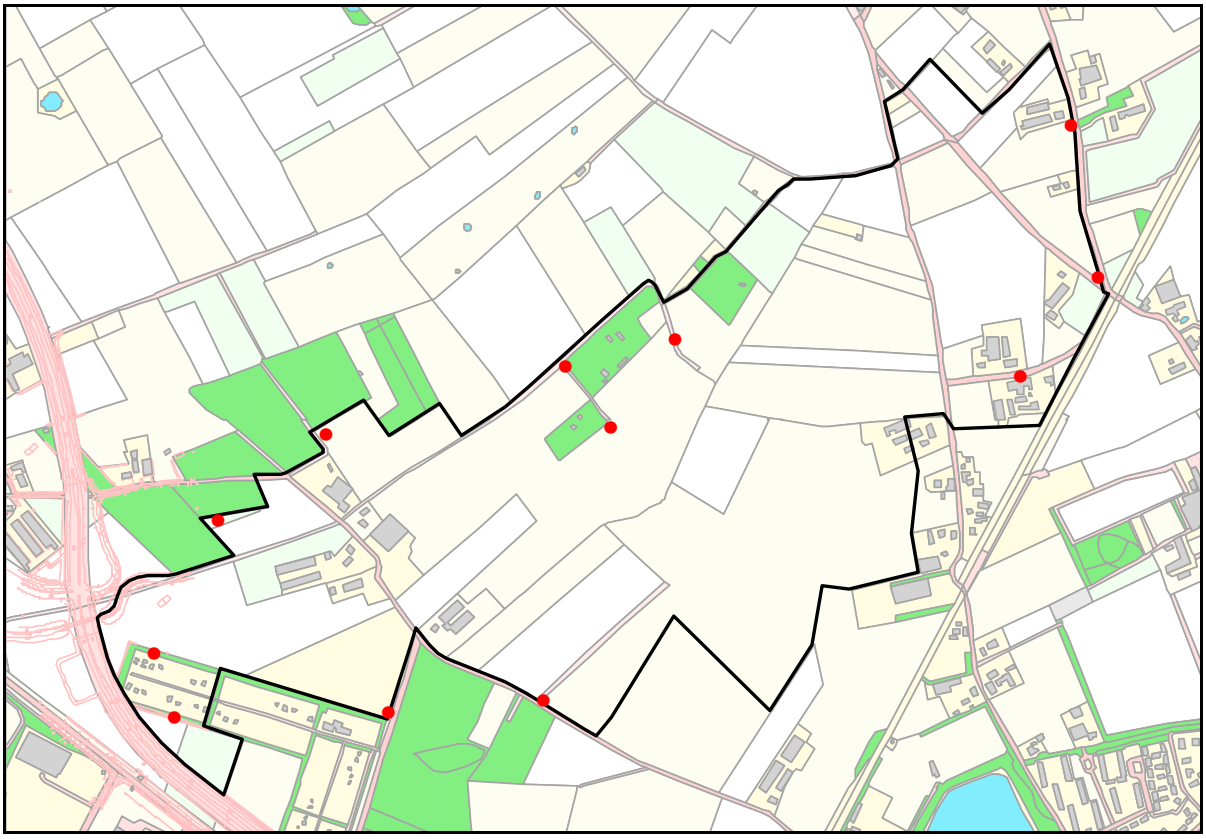
Binnen het plangebied zijn tijdens de veldbezoeken sporen aangetroffen van de mol en het konijn. Daarnaast zijn eenmaal twee hazen waargenomen en in het zuidelijk deel enkele reeën. Andere grondgebonden zoogdiersoorten die binnen het plangebied zullen voorkomen zijn de bosmuis, rosse woelmuis, huispitsmuis, huismuis en de egel. Aangenomen mag worden dat de genoemde muizensoorten zich binnen het plangebied ook voortplanten, dit geldt mogelijk ook voor de minder algemene egel. Genoemde zoogdiersoorten zijn, met uitzondering van de huismuis, beschermd volgens tabel 1 van de Flora- en faunawet.

3.3.2. Vleermuizen

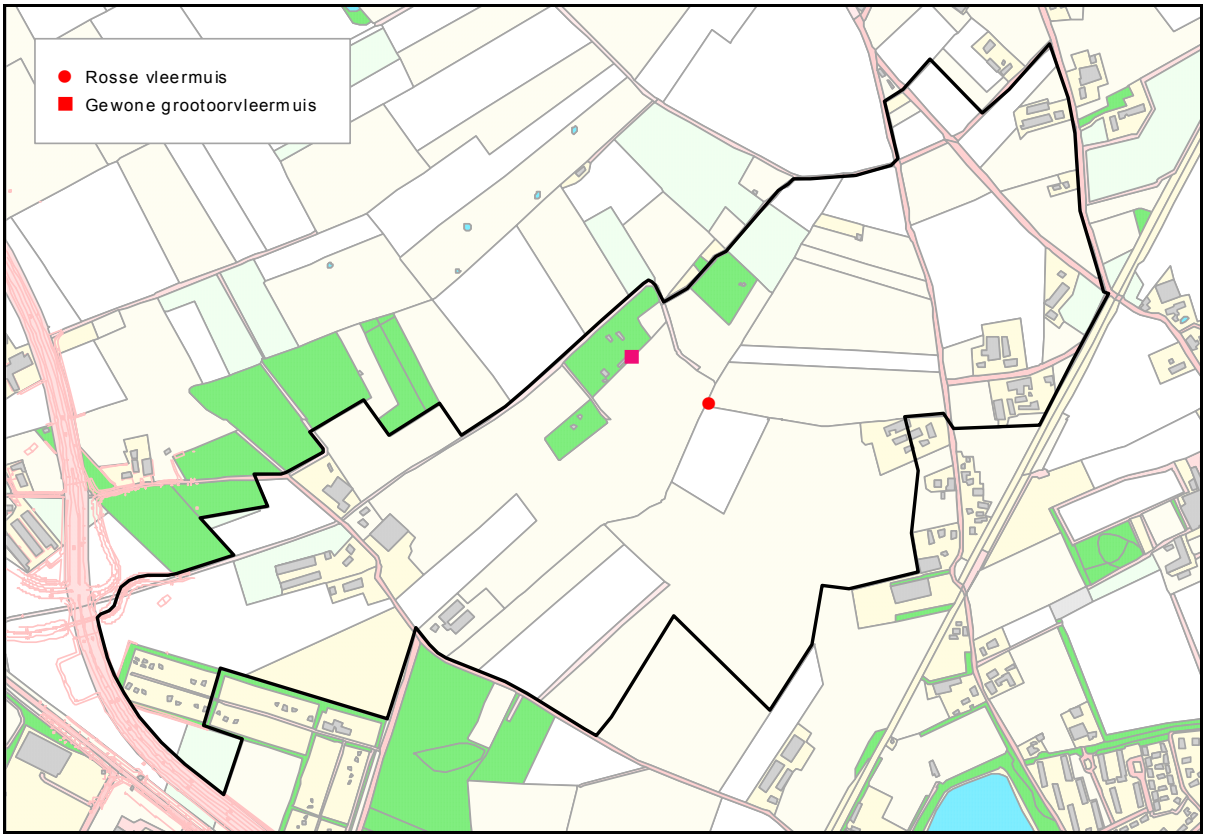
Binnen het plangebied zijn in juli 2011 vier vleermuissoorten waargenomen, namelijk de algemene gewone dwergvleermuis, de iets minder algemene tot tamelijk zeldzame laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis.
Verspreid over het onderzoeksgebied is de algemene gewone dwergvleermuis foeragerend aangetroffen, met enige concentraties in de boomrijkere delen nabij het Riddershofpad, Hazennest en Rauwbraken. De gewone dwergvleermuis is voor zijn verblijfplaatsen vrijwel uitsluitend aangewezen op gebouwen. Met name in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied zijn (beperkte) mogelijkheden voor verblijfplaatsen aanwezig, echter in juli 2011 niet aangetroffen. Het aantal per bezoek waargenomen exemplaren varieerde van 8 tot 15. Dit is waarschijnlijk tevens het maximale aantal dwergvleermuizen dat op een gunstige avond binnen het onderzoeksgebied aanwezig zal zijn.

Waarnemingen van foeragerende exemplaren van de gewone dwergvleermuis.

Waarnemingen van foeragerende exemplaren van de laatvlieger.

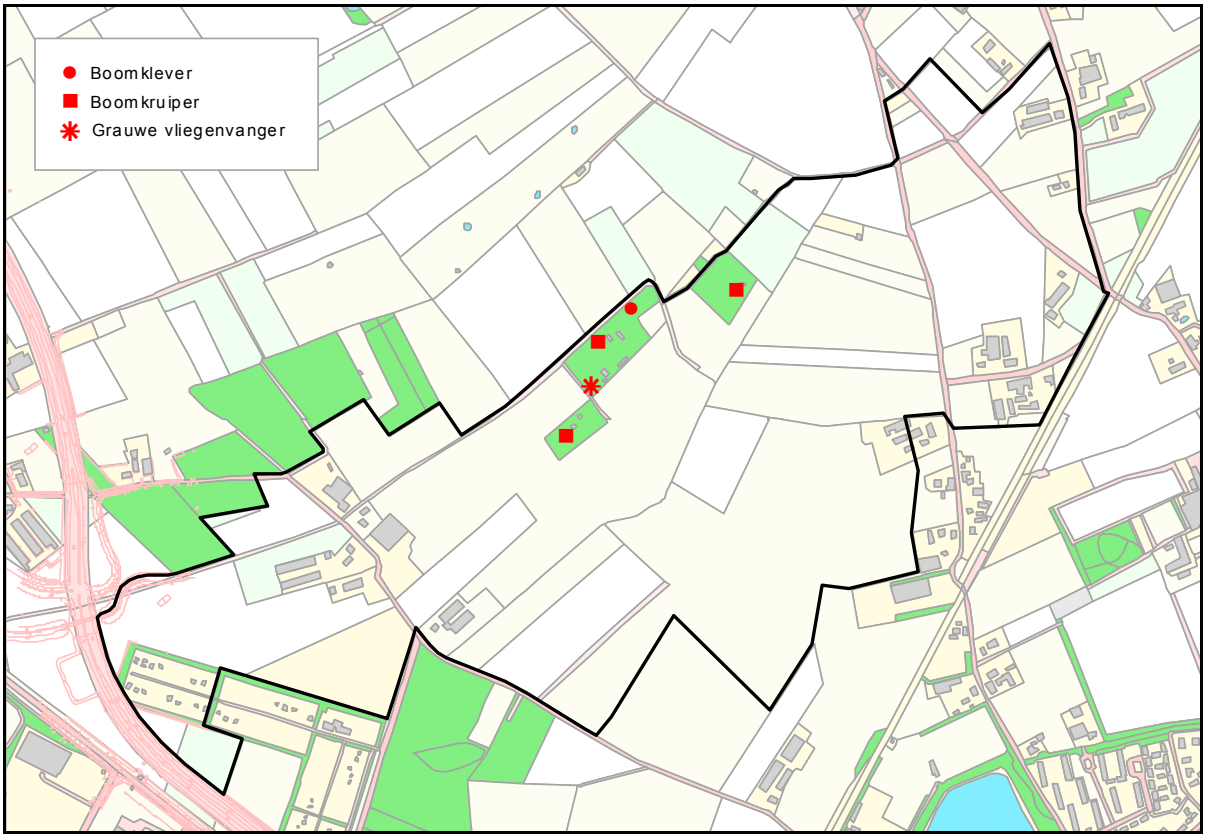
Waarnemingen van foeragerende exemplaren van de rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis.

De iets minder algemene laatvlieger is tijdens alle drie bezoeken waargenomen. Het aantal per bezoek waargenomen exemplaren varieerde van 3 tot 5. Dit is waarschijnlijk tevens het maximale aantal laatvliegers dat op een gunstige avond aanwezig zal zijn binnen het onderzoeksgebied. Er zijn in juli 2011 binnen het onderzoeksgebied geen vaste verblijfplaatsen van deze, sterk aan gebouwen gebonden, vleermuissoort waargenomen. De minder algemene rosse vleermuis is slechts één keer waargenomen, en wel op 26 juli. Het betrof één foeragerend exemplaar die vrij langdurig en actief aan het jagen was nabij de bosjes langs het Riddershofpad. De rosse vleermuis is voor wat zijn verblijfplaatsen betreft sterk aan boomholten gebonden. In juli 2011 zijn echter geen vaste verblijfplaatsen in boomholten aangetroffen. Hetzelfde voor de tamelijk zeldzame gewone grootoorvleermuis waarvan op 18 juli één foeragerend exemplaar werd gesignaleerd langs de rand van een loofbosje ter hoogte van het Riddershofpad. Alle vleermuissoorten zijn beschermd volgens tabel 3 van de Flora- en faunawet.

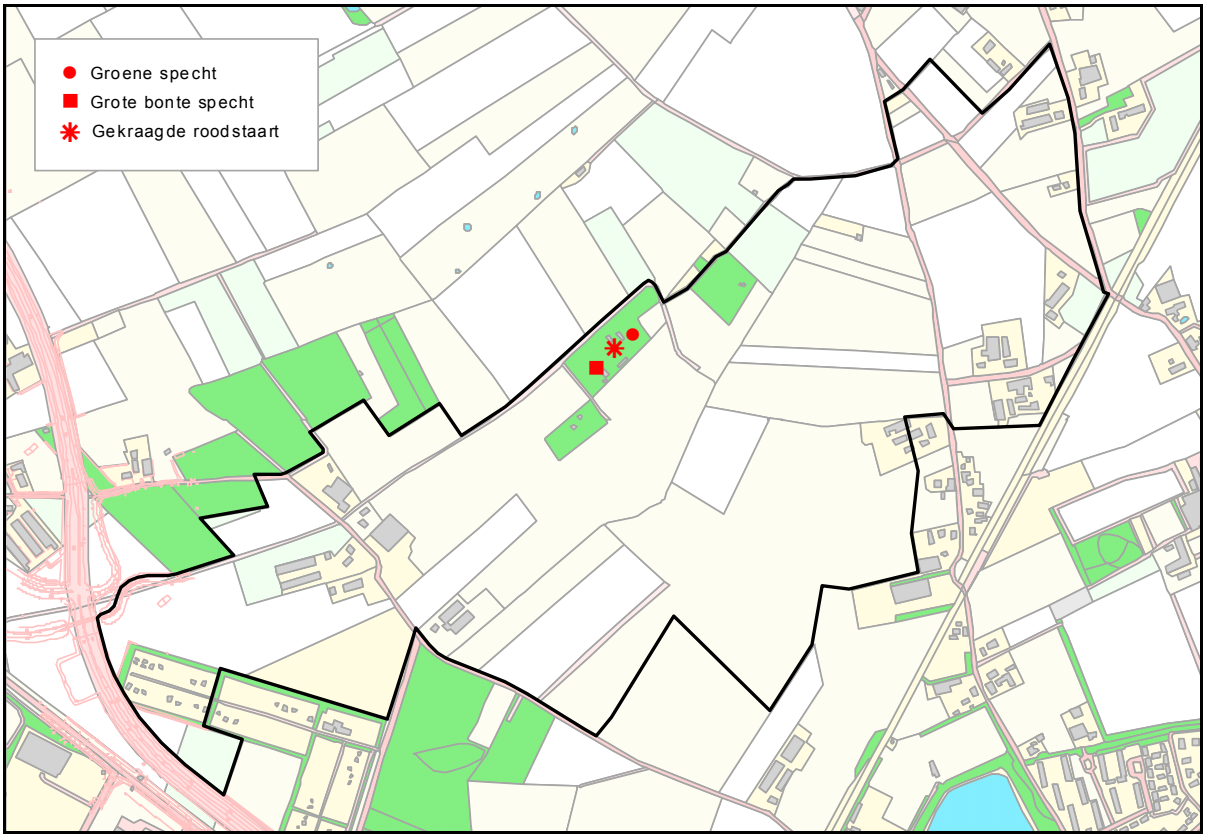
3.4. Vogels

3.4.1. Broedvogels

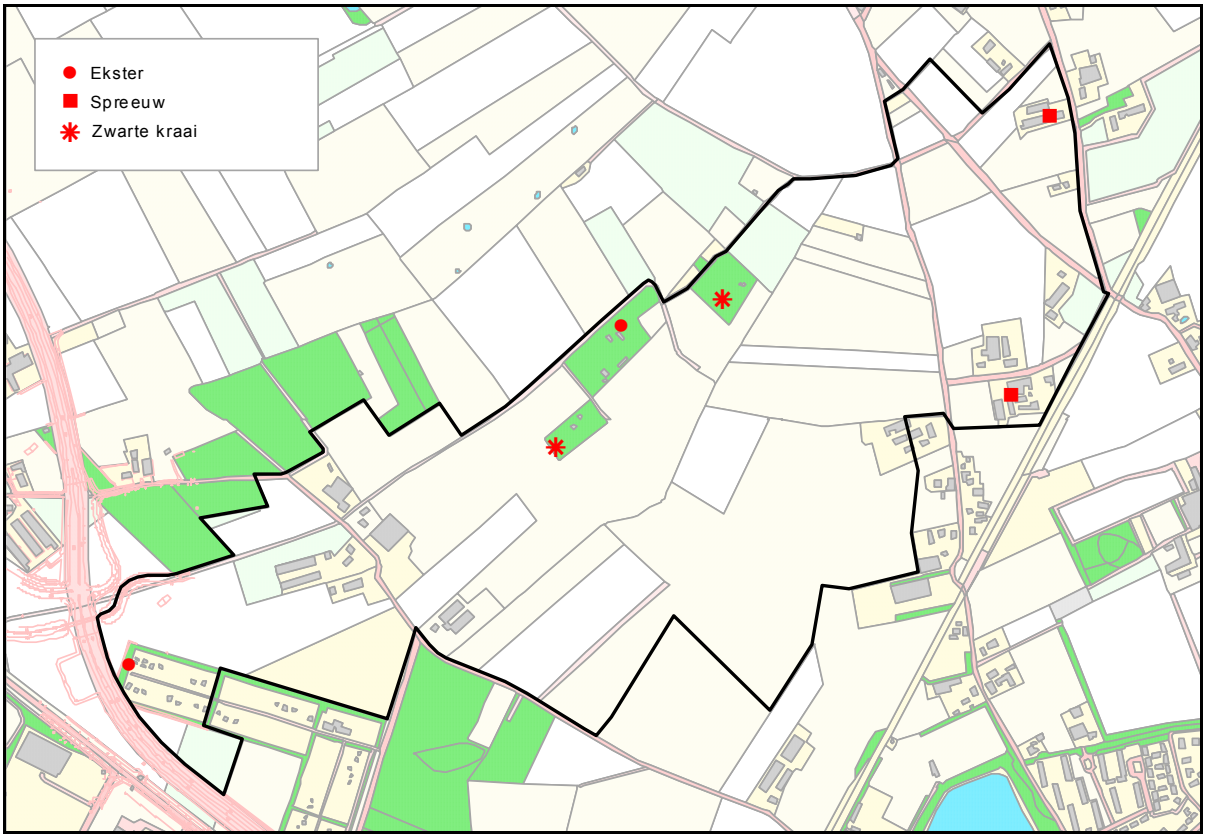
Aangezien het onderzoek zich bevond buiten het broedseizoen van vele vogelsoorten konden ook de territoria van de vogels veelal niet worden bepaald. De stippen op de kaartjes zijn locaties waar de vogelsoort kort na het broedeizoen is waargenomen en om deze reden dan ook wel een aanwijzing voor de aanwezigheid van een territorium, echter geen door een volledig broedvogelonderzoek (maart/april-juli) bewezen territorium. Op basis van het onderzoek, huidige inrichting en deskundigheid is bepaald dat binnen het onderzoeksgebied naar alle waarschijnlijkheid 37-40 vogelsoorten broeden. Het overgrote deel van deze soorten komt in Noord-Brabant en elders in Nederland (zeer) algemeen voor als broedvogel. Voorbeelden zijn de koolmees, merel, roodborst, merel of ekster. Iets minder algemeen tot tamelijk zeldzaam zijn boomkruiper, groene specht, grote bonte specht, grote lijster, kneu, grauwe vliegenvanger, gekraagde roodstaart, roodborsttapuit en boomklever. 14 soorten zijn opgenomen in de Lijst van jaarrond beschermde nesten van de Flora- en faunawet, te weten de huismus, koolmees, pimpelmees, ekster, groene en grote bonte specht, zwarte en gekraagde roodstaart, zwarte kraai, spreeuw, boerenzwaluw, boomklever, boomkruiper en grauwe vliegenvanger. De waarnemingen van deze vogelsoorten zijn op de onderstaande kaartjes weergegeven.

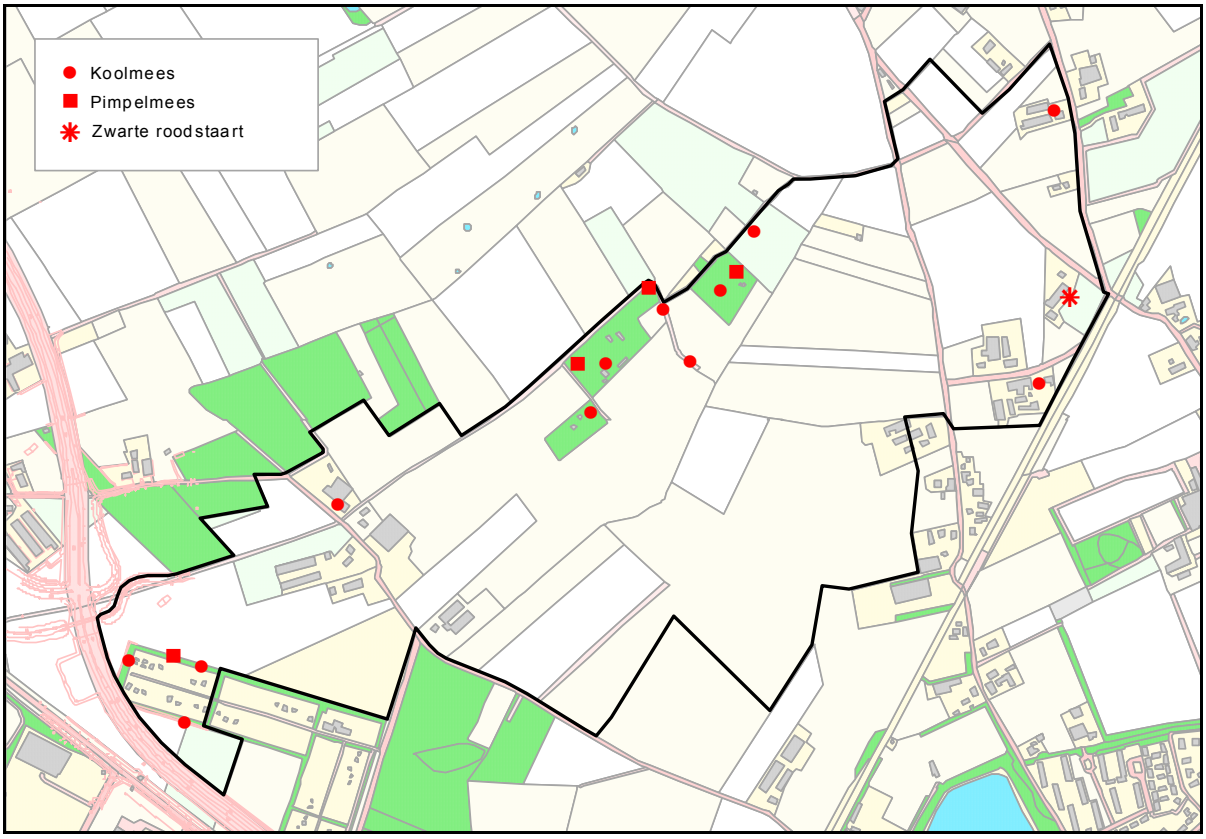
Waarnemingen van de boomklever, boomkruiper en grauwe vliegenvanger.

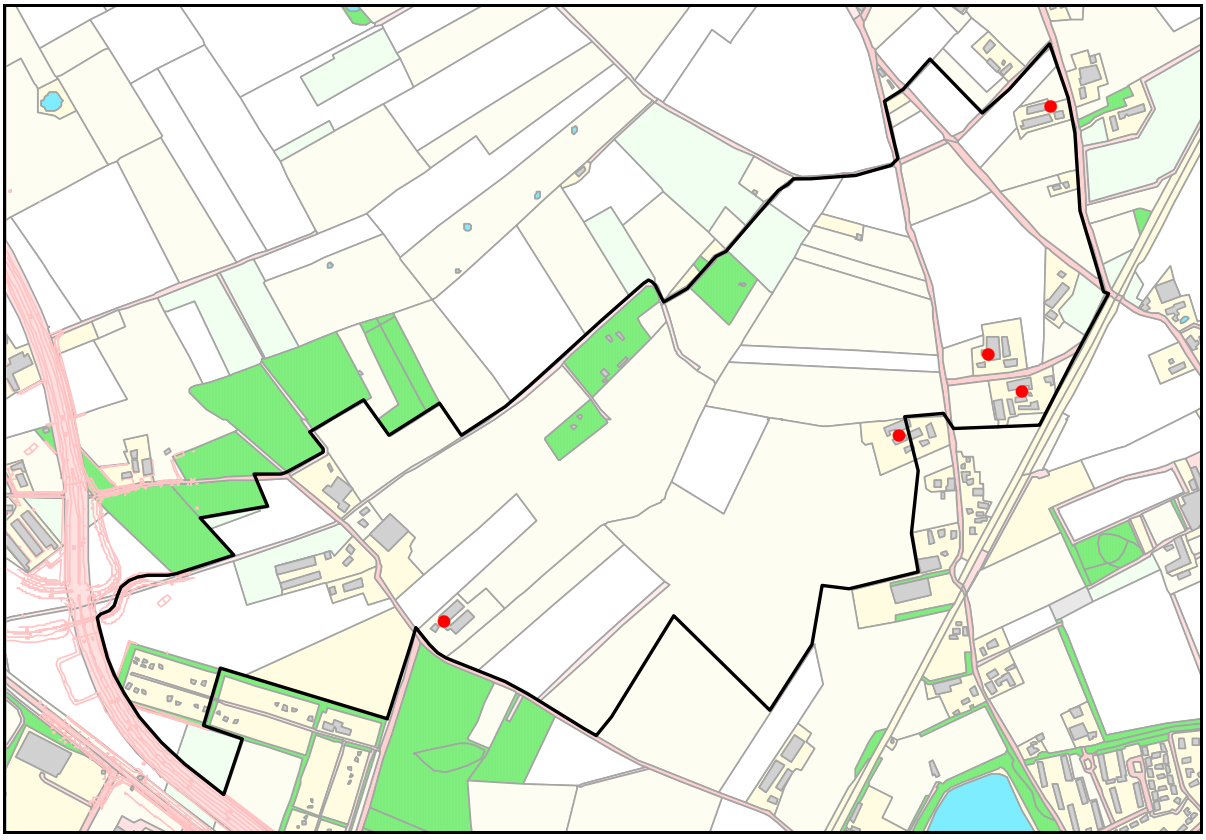
Waarnemingen van de groene specht, grote bonte specht en gekraagde roodstaart.

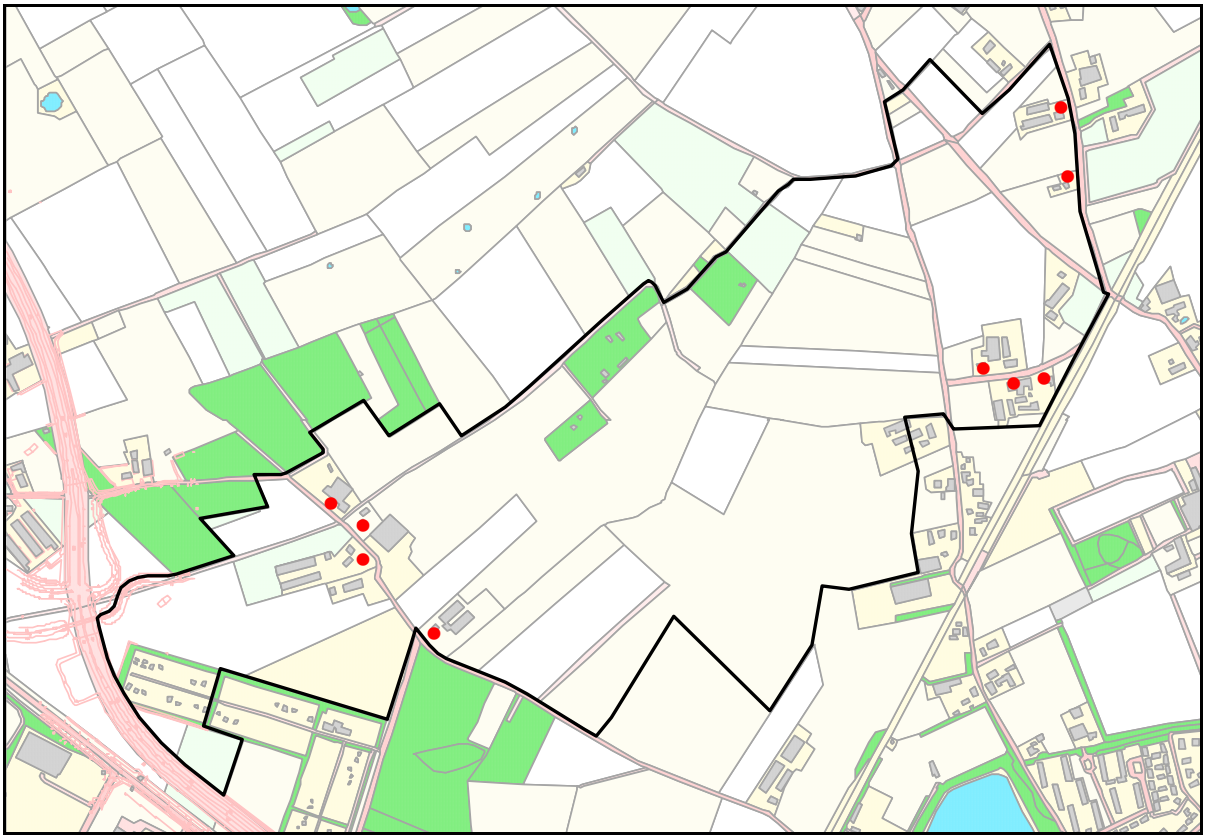
Waarnemingen van de ekster, spreeuw en zwarte kraai.

Waarnemingen van de koolmees, pimpelmees en zwarte roodstaart.

Waarnemingen van de boerenzwaluw.

Waarnemingen van de huismus.

Vogels van gebouwen en erven

Bij een aantal boerderijen en agrarische bedrijfsgebouwen zijn minimaal 6 paren van de boerenzwaluw aangetroffen die zich als een mogelijk broedpaar gedroegen. Verspreid over een aantal bedrijfsgebouwen en boerderijen zijn 16 (mogelijke) territoria van de huismus aangetroffen. Aangezien huismussen tot vrij laat in het jaar broeden zal het hier grotendeels om werkelijke territoria gaan. Aan De Kraan werd op 2 juli een roepend mannetje van de zwarte roodstaart aangetroffen. Aangezien het hier gaat om een geschikte broedlocatie, en zwarte roodstaarten nog tot vrij laat in het seizoen kunnen broeden, wordt er van uitgegaan dat het hier om een territorium gaat.
Voor de spreeuw was het onderzoek veel te laat om nog een goede indruk van het aantal territoria te kunnen verkrijgen. Midden mei vliegen de meeste jongen uit, en tweede broedsels zijn tegenwoordig zeer schaars. De aangetroffen twee waarschijnlijke territoria zijn dan ook slechts een klein deel van het werkelijk aanwezige aantal territoria.

Vogels van bosjes, houtsingels, heggen en struwelen

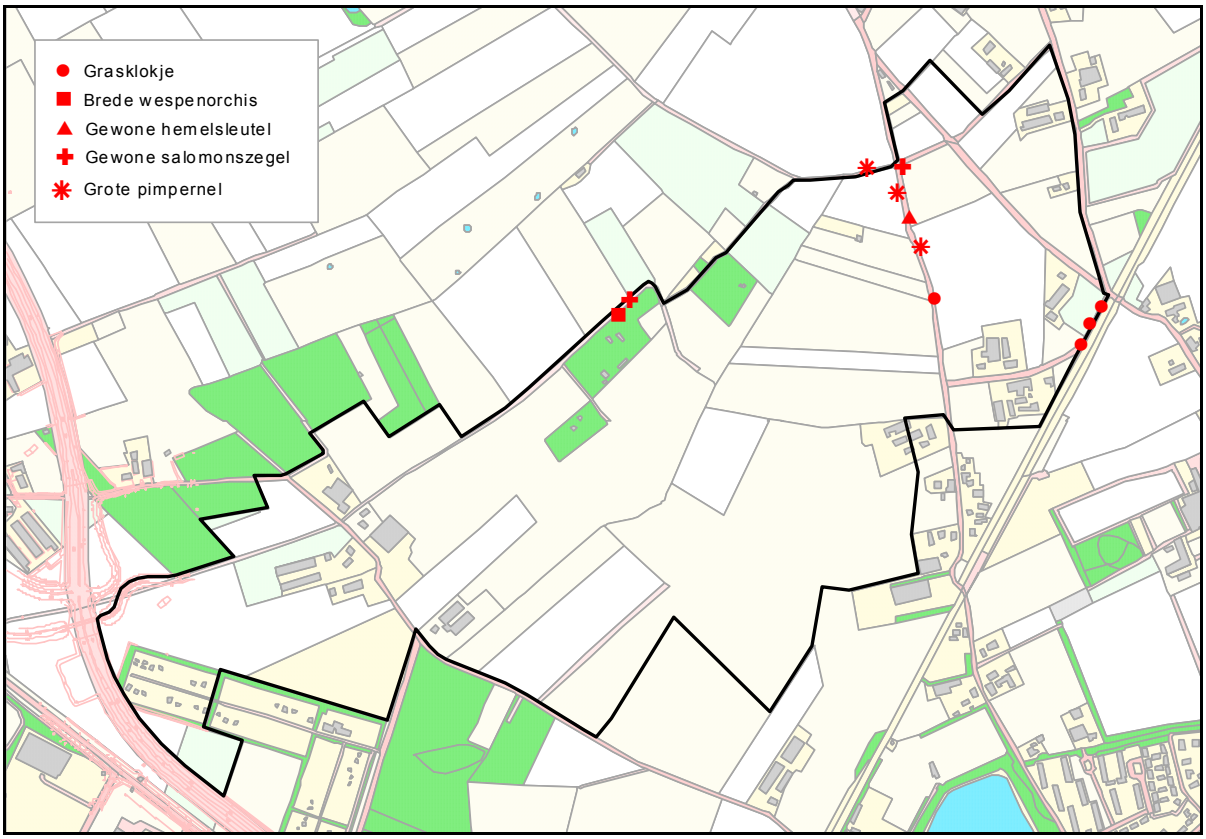
In de loofbosjes nabij het Riddershofpad zijn tijdens de bezoeken in juli 2011 de groene specht, grote bonte specht, boomklever, boomkruiper, gekraagde roodstaart en grauwe vliegenvanger gehoord en/of gezien. Aangezien de bosjes een geschikt broedbiotoop voor de genoemde vogelsoorten vormen, is de kans erg groot dat het hier daadwerkelijk om broedterritoria gaat.
Voor de koolmees en pimpelmees hebben de bezoeken te laat in het seizoen plaatsgevonden om nog van territoria te kunnen spreken. Desalniettemin zijn de waarnemingen in juli 2011 grotendeels verricht op locaties waar broeden, gezien het aanwezige biotoop, waarschijnlijk kan worden geacht.
Evenals voor de ekster is ook voor de zwarte kraai het onderzoek te laat van start gegaan om nog een goede indruk te kunnen krijgen van het aantal aanwezige territoria. Op 2 locaties werden nog familiegroepjes zwarte kraai aangetroffen, die waarschijnlijk betrekking hadden op lokale broedvogels. Wanneer de bomen eenmaal volop in blad staan zijn de nesten van de ekster moeilijk tot niet zichtbaar. Bovendien zijn in juli de jongen reeds uitgevlogen, waardoor vaststellen van territoria niet meer mogelijk is. Gezien de waarnemingen is de aanwezigheid van tenminste 2 broedparen van de ekster aannemelijk.

Weidevogels
Voor weidevogels zijn de bezoeken te laat in het seizoen geweest. Van de weidevogels kunnen we soorten als kievit en scholekster als waarschijnlijke broedvogels beschouwen. Beiden soorten zijn in ieder geval tijdens de bezoeken waargenomen. Patrijs, gele kwikstaart en graspieper komen naar alle waarschijnlijkheid niet (meer) als broedvogel binnen het onderzoeksgebied voor. De veldleeuwerik is tijdens de bezoeken eenmaal waargenomen, en hoewel dat een foeragerende vogel betrof, is de aanwezigheid van een territorium niet geheel uit te sluiten.

Uilen
Aangezien er geen avond- en nachtbezoeken in de voor uilen geschikte periode (vooral februari en maart, en mei/juni voor uitgevlogen jongen) hebben plaatsgevonden, zijn de uilen onvoldoende onderzocht. Ook de vleermuisbezoeken in de avond/nacht hebben geen waarnemingen van uilen opgeleverd. In het meest gunstige geval zouden er in het onderzoeksgebied 4 uilensoorten kunnen voorkomen, te weten de bosuil, steenuil, ransuil en kerkuil). De kans op broedende steenuil is hierbij wellicht het grootst, en ook de kans op kerkuil is vrij groot. De verwachting is dat in aangrenzende gebieden alle genoemde uilensoorten wel als broedvogel voorkomen, en het onderzoeksgebied tenminste als foerageergebied door de uilensoorten wordt gebruikt.

3.4.2. Foeragerende en/of rustende vogelsoorten
Naast de vogelsoorten met broedterritoria zijn in 2011 nog 13 vogelsoorten waargenomen die het onderzoeksgebied uitsluitend gebruikte als foerageergebied en/of als rustplaats. Onder deze soorten bevonden zich ondermeer de buizerd, sperwer, torenvalk, kleine mantelmeeuw, roek, koekoek en putter..

3.5. Vaatplanten
Het plangebied bestaat overwegend uit maïsakkers met hier en daar nog weilanden en plaatselijk akkers met tarwe en kwekerijen voor bomen en struiken. De plantengroei op deze landbouwgronden en kwekerijen bestaat uit zeer algemene soorten. In en langs greppels en randen langs de akkers, weilanden en kwekerijen groeien veelal ook (zeer) algemene soorten.

Vindplaatsen van beschermde en/of vrij algemene tot zeldzame plantensoorten.

Veelal zijn het storings-, akker- en/of ruigteplanten, zoals grote brandnetel, akkerdistel, echte en reukeloze kamille, kropaar, kweek of pitrus. Hier en daar zijn nog moerasplanten aangetroffen zoals de grote wederik, riet en grote kattenstaart.
De loofbosjes langs het Riddershofpad kenmerken zich in de boomlaag hoofdzakelijk door zomereik met daarnaast ondermeer gewone esdoorn, ruwe berk en in de struiklaag naast aangeplante sierstruiken ook hulst, wilde lijsterbes, brem, gewone braam en behoorlijk veel klimop. In de randzones is in de kruidlaag plaatselijk (tamelijk) veel wilde kamperfoelie en valse salie aangetroffen, alsook bochtige smele, duinriet, akkerkool, gewone salomonszegel, brede wespenorchis en de oorspronkelijk aangeplante of verwilderde bonte gele dovennetel en het vingerhoedskruid. In 2000 zijn door de provincie Noord-Brabant ook nog de pilzegge en grote muur aangetroffen.
In bermen, greppel- en/of slootkanten langs het Riddershofpad, De Kraan, 't Hoekske en De Hemeltjens zijn plaatselijk diverse exemplaren aangetroffen van de grote pimpernel, gewone hemelsleutel en het grasklokje, alsook diverse tot enkele exemplaren van de wijfjesvaren, mannetjesvaren, hazenzegge, glad walstro, knopig helmkruid, gewoon knoopkruid, biezenknoppen, valse salie, gewone salomonszegel en het oorspronkelijk verwilderde oranje havikskruid. Nabij het terrein van de Gilde Sint Hubertus werden enkele exemplaren waargenomen van het oorspronkelijk verwilderde muskuskaasjeskruid.
Gewone salomonszegel, grote muur, pilzegge, mannetjesvaren, hazenzegge en brede wespenorchis komen in Noord-Brabant vrij algemeen voor, grote pimpernel en grasklokje zijn tamelijk zeldzaam en de gewone hemelsleutel is een zeldzame soort.
Grasklokje en brede wespenorchis zijn opgenomen in tabel 1 van de Flora- en faunawet.

4. Toetsing Flora- en faunawet

Activiteiten die een schadelijk effect hebben op soorten die beschermd zijn volgens de Flora- en faunawet zijn in principe verboden. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken, met een vrijstelling, door het nemen van mitigerende maatregelen of door een ontheffing.
In de Flora- en faunawet zijn de beschermde planten- en diersoorten verdeeld in vier groepen.

4.1. Tabel 1: algemene soorten

4.1.1. Algemene beschrijving

Van de 43 soorten die in tabel 1 zijn opgenomen komen bijna alle soorten in Noord-Brabant voor. Naast diverse algemene soorten, zoals de mol, het konijn, de rosse woelmuis, bosmuis, bastaardkikker, bruine kikker en gewone pad, behoren tot tabel 1 ook enkele provinciaal minder algemene soorten zoals de meerkikker, kleine watersalamander, egel, bunzing, koningsvaren, zwanenbloem, brede wespenorchis, dotterbloem en grasklokje.
Voor de soorten opgenomen in tabel 1 geldt een vrijstelling van de volgende verbodsartikelen:
Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
Voor deze soorten hoeft dus geen ontheffing te worden aangevraagd dan wel een gedragscode te worden opgesteld of gevolgd. Een vrijstelling betekent echter niet dat de soorten niet meer beschermd zijn en geldt er nog altijd de zogenaamde zorgplicht: *'Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Deze zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te*

voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.'

4.1.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten.

Binnen het plangebied komen van de soorten die behoren tot de tabel 1 (zeer waarschijnlijk) twaalf soorten voor, te weten de bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, bosmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, egel, mol, ree, het konijn, grasklokje en brede wespenorchis.
Door de geplande activiteiten zullen vaste verblijfplaatsen en/of foerageergebieden verdwijnen van het konijn, de mol, egel, ree, rosse woelmuis, huisspitsmuis en bosmuis. Daarnaast zal landbiotoop verdwijnen van de bruine kikker, bastaardkikker en gewone pad. Het aantal exemplaren van deze zoogdier- en amfibiesoorten dat voorkomt binnen het plangebied is (zeer waarschijnlijk) tamelijk tot zeer laag. Mogelijk dat ook de groeiplaatsen van het grasklokje langs De Kraan zullen verdwijnen. De groeiplaatsen van het grasklokje langs de spoorlijn Tilburg-Den Bosch liggen in feite net buiten het plangebied en zullen door de herinrichting niet verdwijnen. Ook de groeiplek van de brede wespenorchis binnen het plangebied langs het Riddershofpad zal zeer waarschijnlijk niet verdwijnen.
In het heringerichte plangebied zal op beperkte schaal ruimte blijven dan wel ontstaan voor vaste verblijfplaatsen, foerageer- en/of rustgebieden voor de bosmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, egel, mol en het konijn, alsook landbiotoop voor de bastaardkikker, bruine kikker en gewone pad.
In de omgeving van het plangebied is voor de meeste soorten momenteel veelal geschikter leefgebied aanwezig dan binnen het plangebied. Het aantal groeiplaatsen van het grasklokje is zowel in de omgeving van het plangebied als elders in en nabij de gemeente Tilburg, de laatste jaren zeer sterk achteruitgegaan. Alternatieven voor deze plantensoort zijn in de omgeving van het plangebied waarschijnlijk alleen nog beschikbaar in bermen langs de spoorlijn Tilburg-Den Bosch. Het vernietigen van de groeiplaats binnen het plangebied zal dan ook op lokaal niveau een negatieve invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van de plantensoort, maar zal nog niet lijden tot een totale verdwijning van het grasklokje op lokaal niveau.

4.2. Tabel 2: overige soorten

4.2.1. Algemene beschrijving

Van de 102 soorten die in tabel 2 zijn opgenomen komen er 38 soorten in Noord-Brabant voor. De meeste soorten zijn (zeer) zeldzaam. Vrij algemeen tot vrij zeldzaam zijn de wilde gagel, kleine en ronde zonnedauw, klokjesgentiaan, het waterdrieblad, de eekhoorn, levendbarende hagedis, Alpenwatersalamander en kleine modderkruiper. Voor de soorten opgenomen in tabel 2 geldt een vrijstelling van de verbodsartikelen 8 tot en met 12 (zie paragraaf 2.1) als de geplande activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode wordt meestal opgesteld per een organisatie, sector of bedrijfsschap. In een gedragscode staat beschreven hoe de schade aan beschermde soorten (zoveel mogelijk) wordt voorkomen of hoe de gunstige staat van instandhouding van soorten wordt gegarandeerd door bepaalde maatregelen binnen of buiten het gebied. Een gedragscode moet worden ingediend voor goedkeuring bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Er mag ook gebruik worden gemaakt van een reeds bestaande en goedgekeurde gedragscode met betrekking tot soortgelijke werkzaamheden die zullen worden uitgevoerd binnen het desbetreffende gebied.
Bij een gebruik van een gedragscode is de aanvraag van een ontheffing niet nodig, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode staat aangegeven. Door de Minister zijn gedragscodes definitief goedgekeurd met betrekking tot ondermeer de bouw- en ontwikkelsector, bosbeheer, natuurbeheer en beheer gemeentelijke groenvoorzieningen.
Als er niet wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode dan moet worden aangetoond of er al dan niet mitigerende maatregelen kunnen worden genomen die de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van een soort uit tabel 2 garanderen. Als deze maatregelen kunnen worden uitgevoerd dan is de aanvraag van een ontheffing voor de soorten uit tabel 2 niet nodig. Om er zeker van te zijn dat de geplande maatregelen voldoende zijn moeten de maatregelen ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Dienst Regelingen.
Als de mitigerende maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd dan moet een ontheffing voor de soorten uit tabel 2 worden aangevraagd. De aanvraag wordt bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de geplande activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

4.2.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten.
Van de soorten die behoren tot de tabel 2 zijn binnen het plangebied geen soorten waargenomen.

4.3. Tabel 3: soorten van Bijlage 1 van Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en soorten opgenomen in Bijlage IV van EU-Habitatrichtlijn

4.3.1. Algemene beschrijving
Van de 105 soorten die in tabel 3 zijn opgenomen komen er circa 30 soorten in Noord-Brabant voor, zoals diverse vleermuissoorten, de das, hazelworm, vinpootsalamander, boomkikker, kamsalamander, grote modderkruiper, drijvende waterweegbree en het heideblauwtje. De meeste soorten zijn provinciaal (zeer) zeldzaam. Minder zeldzaam zijn de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en plaatselijk ook het heideblauwtje en de vinpootsalamander.
De aanvraag van een ontheffing is niet nodig als er maatregelen kunnen worden genomen die de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van een soort uit tabel 3 garanderen. Om er zeker van te zijn dat de geplande maatregelen voldoende zijn moeten de maatregelen ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Dienst Regelingen.
Als de mitigerende maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd dan moet een ontheffing voor de soorten uit tabel 3 worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:
- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en / of verblijfplaats aangetast door de geplande activiteiten?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Voor soorten uit tabel 3 geldt dat voor een ruimtelijke ingreep ontheffing wordt verleend op grond van de volgende wettelijke belangen:
- Bescherming van flora en fauna
- Volksgezondheid of openbare veiligheid
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Een ontheffing wordt niet verleend voor Bijlage IV-soorten in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling, echter wel voor de Bijlage 1-soorten.
De Dienst Regelingen beoordeelt uiteindelijk of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

4.3.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten.
Van de soorten behorende tot tabel 3 zijn binnen het plangebied vier vleermuissoorten waargenomen, namelijk de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis. De vleermuissoorten gebruiken het plangebied uitsluitend als een foerageergebied. Tijdens het veldonderzoek in 2011 zijn geen vaste verblijfplaatsen of vaste vliegroutes van vleermuizen waargenomen.
Door het verwijderen van bomen binnen het plangebied zal het foerageergebied van met name de gewone dwergvleermuis en laatvlieger in belangrijke mate verdwijnen. Aangezien er in de omgeving van het plangebied nog voldoende foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger aanwezig is, ontstaan er echter geen negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de vleermuissoorten en/of de populaties. Doordat er binnen het plangebied ook weer bomen worden geplant zal er op termijn ook weer een geschikt foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger binnen het plangebied ontstaan. De rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis zijn binnen het plangebied eenmaal nabij of langs de loofbosjes ter hoogte van het Riddershofpad foeragerend waargenomen. Ervan uitgaande dat deze bosjes blijven bestaan zal ook het foerageergebied voor deze vleermuissoorten mogelijk blijven bestaan, hetgeen mede wordt bepaald door de toename van negatieve invloeden (bebouwing, licht, verstoring) direct nabij deze bosjes.

4.4. Vogels

4.4.1. Algemene beschrijving
Iedere inheemse vogelsoort is beschermd. In Noord-Brabant broeden circa 190 vogelsoorten. Het overgrote deel is zeer tot vrij zeldzaam en circa 30 vogelsoorten zijn (zeer) algemeen.

Tijdens de activiteiten moet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Volgens de Natuurkalender van broedvogels varieert de broedperiode per soort in sterke mate. Zo bevindt de broedperiode van de Turkse tortel zich tussen begin februari en eind december en de periode van de blauwborst tussen begin april en eind juni.
De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest op een andere plek. Deze vogelnesten die eenmalig worden gebruikt vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze vogelsoorten is geen ontheffing nodig voor activiteiten buiten het broedseizoen. De aanvraag van een ontheffing is ook niet nodig als er maatregelen kunnen worden genomen die de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van een vogelsoort garanderen. Om er zeker van te zijn dat de geplande maatregelen voldoende zijn moeten de maatregelen ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Dienst Regelingen.
Als de maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd dan moet een ontheffing voor de vogelsoorten worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn, te weten:
- Bescherming van flora en fauna
- Veiligheid van het luchtverkeer
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Een ontheffing wordt niet verleend voor vogels in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en/of het belang: ‘dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten’.

Lijst van jaarrond beschermde vogelnesten
Vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermt. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Op de volgende vier categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele jaar:

1. Nesten van de steenuil die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders (roek, gierzwaluw en huismus) die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en beperkt beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en beperkt beschikbaar. Van de 5 soorten broeden de slechtvalk, grote gele kwikstaart en ooievaar zeer) zelden in Noord-Brabant, de kerkuil is iets minder zeldzaam.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Van de 7 soorten broeden de boomvalk, buizerd, havik, sperwer, wespendief en ransuil in Noord-Brabant.
5. Tot deze categorie behoren vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Tot de categorie 5 behoren momenteel 34 vogelsoorten. Met uitzondering van de zeearend, kortsnavelboomkruiper, kleine vliegenvanger, raaf, ruigpootuil en eidereend broeden alle soorten in Noord-Brabant. De draaihals, tapuit, brilduiker, glanskop en hop broeden echter zeer zeldzaam in Noord-Brabant. Daarentegen behoren tot de lijst ook enkele (zeer) algemene soorten, te weten de ekster, zwarte kraai, koolmees, pimpelmees en spreeuw. Andere (minder algemene) soorten die tot de categorie 5 behoren zijn de boerenzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, ijsvogel, blauwe reiger, groene specht, zwarte specht, grote en kleine bonte specht, bosuil, torenvalk, bonte en grauwe vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, zwarte mees, gekraagde en zwarte roodstaart. De soorten uit de categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Als een jaarrond beschermd nest is aangetroffen en deze door de ingreep zal verdwijnen is altijd een omgevingscheck nodig. Er moet dan worden vastgesteld of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval? Dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Is dat ook niet mogelijk? Dan is de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk. Het is de verantwoordelijkheid van de aanvrager om ge-

motiveerd en gedocumenteerd te bepalen of een ontheffing nodig is gebaseerd op de feitelijke en ecologische omstandigheden van de betreffende soort.

4.4.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten.

Op basis van het onderzoek, huidige inrichting en deskundigheid is bepaald dat binnen het onderzoeksgebied (zeer waarschijnlijk) 37-40 vogelsoorten broeden. 14 soorten zijn opgenomen in de Lijst van jaarrond beschermde vogelnesten van de Flora- en faunawet:

- categorie 2: huismus
- categorie 5: boerenzwaluw, boomklever, boomkruiper, grauwe vliegenvanger, gekraagde en zwarte roodstaart, groene en grote bonte specht, kool- en pimpelmees, ekster, spreeuw en zwarte kraai.

Broedvogels categorie 2

Verspreid over een aantal bedrijfsgebouwen en boerderijen zijn 16 (mogelijke) territoria van de huismus aangetroffen. Door de geplande herinrichting zullen zeer waarschijnlijk diverse zo niet alle bestaande territoria van de huismus verdwijnen. In de omgeving van het plangebied en elders binnen en nabij de gemeente Tilburg komt de huismus nog tamelijk regelmatig voor als broedvogel, echter het aantal broedplaatsen is de laatste jaren sterk achteruitgegaan. Door de vernietiging van de territoria binnen het plangebied zullen er op lokaal niveau negatieve effecten ontstaan op een gunstige staat van instandhouding van de huismus, echter het zal niet lijden tot een totale verdwijning van de huismus als broedvogel op lokaal niveau. Het is wenselijk om bij de bouw van de nieuwe woningen voorzieningen te treffen voor de huismus waarin de vogelsoort kan broeden.

Broedvogels categorie 5

Van de vogelsoorten die broeden in of bij boerderijen en (agrarische) bedrijfsgebouwen, te weten de boerenzwaluw, spreeuw en zwarte roodstaart zullen door de geplande herinrichting zeer waarschijnlijk diverse zo niet alle bestaande territoria verdwijnen. In de omgeving van het plangebied en elders binnen en nabij de gemeente Tilburg komen de boerenzwaluw en zwarte roodstaart nog tamelijk regelmatig voor als broedvogel, echter het aantal broedplaatsen is de laatste jaren (sterk) achteruitgegaan. Door de vernietiging van de territoria binnen het plangebied zullen er op lokaal niveau negatieve effecten ontstaan op een gunstige staat van instandhouding van de zwarte roodstaart en boerenzwaluw, echter het zal niet lijden tot een totale verdwijning van deze soorten als broedvogel op lokaal niveau. Het is wenselijk om bij de bouw van de nieuwe woningen voorzieningen te treffen voor de zwarte roodstaart en boerenzwaluw waarin de vogelsoorten kunnen broeden. De spreeuw komt algemeen als broedvogel voor in zowel de nabijheid van het plangebied als elders binnen en nabij de gemeente Tilburg. De eventuele vernietiging van de territoria binnen het plangebied heeft op lokaal niveau geen negatieve effecten op een gunstige staat van instandhouding van de spreeuw.

Van de broedvogels uit categorie 5 die gebonden zijn aan bosjes, houtsingels, heggen en struwelen komen de broedterritoria van de boomklever, boomkruiper, grauwe vliegenvanger, groene en grote bonte specht en gekraagde roodstaart uitsluitend voor in de loofbosjes nabij het Riddershofpad. Er van uitgaande dat deze loofbosjes niet zullen verdwijnen door de geplande herinrichting zullen waarschijnlijk ook de territoria blijven bestaan. Met name voor de groene en grote bonte specht geldt dat deze vogelsoorten gevoelig zijn voor verstoring door menselijke activiteiten. De mate waarin bebouwing is gepland nabij de bosjes is dan ook bepalend voor het al dan niet blijven bestaan van de broedbiotopen van de spechten.
In de loofbosjes alsook elders in het plangebied komen broedterritoria voor van de koolmees, pimpelmees, zwarte kraai en ekster. Door de geplande herinrichting zullen zeer waarschijnlijk enkele tot diverse bestaande territoria van deze vogelsoorten verdwijnen. In de omgeving van het plangebied en elders binnen en nabij de gemeente Tilburg komen de ekster, zwarte kraai, koolmees en pimpelmees regelmatig voor als broedvogel. Door de vernietiging van territoria binnen het plangebied zullen er op lokaal niveau dan ook geen negatieve effecten ontstaan op een gunstige staat van instandhouding van deze vogelsoorten. Doordat er binnen het plangebied ook weer bomen worden geplant zal er op termijn ook weer een geschikt broedgebied voor deze vogelsoorten binnen het plangebied ontstaan.

Overige broedvogelsoorten

Naast de 14 vogelsoorten die binnen de Flora- en faunawet opgenomen zijn in de zogenaamde Lijst van jaarrond beschermde vogelnesten komen er binnen het plangebied in 2011 (waarschijnlijke)

broedterritoria voor van 23 vogelsoorten. Veelal betreft het vogels van struwelen, bomenrijen, houtsingels en bossen, te weten de grasmus, kneu, roodborsttapuit, tuinfluiter, fitis, heggenmus, groenling, zwartkop, zanglijster, houtduif, winterkoning, roodborst, holenduif, merel, tjiftjaf, vink, grote lijster, gaai, staartmees en kauw. Daarnaast zijn het vogels van graslanden en droge ruigten: kievit, veldleeuwerik, witte kwikstaart en scholekster en van gebouwen en boerenerven: ringmus, kauw, holenduif en Turkse tortel.
Afhankelijk van de soort en/of het broedbiotoop zullen door de geplande herinrichting enkele, diverse zo niet alle broedterritoria verdwijnen. Van de broedvogels die gebonden zijn aan graslanden (met name kievit, scholekster, veldleeuwerik) zullen alle (mogelijk) aanwezige broedterritoria verdwijnen. Van de soorten die broeden in de loofbosjes nabij het Riddershofpad zal het broedbiotoop zeer waarschijnlijk niet verdwijnen, hetzelfde geldt mogelijk voor een of enkele broedterritoria van de ringmus, kauw, holenduif en Turkse tortel in of nabij bestaande agrarische gebouwen.
Voor de meeste vogelsoorten geldt dat door de vernietiging van territoria binnen het plangebied er op lokaal niveau geen negatieve effecten zullen ontstaan op een gunstige staat van instandhouding van deze vogelsoorten, aangezien de meeste soorten nabij het plangebied dan wel elders binnen of nabij de gemeente Tilburg algemeen als broedvogel voorkomen. In mindere mate geldt dit voor de iets minder algemene grasmus, kneu, roodborsttapuit, ringmus en grote lijster. Eventuele vernietiging van het broedbiotoop van deze soorten binnen het plangebied zal op lokaal niveau wel negatieve effecten hebben op een gunstige staat van instandhouding, maar zal niet lijden tot een totale verdwijning van deze soorten als broedvogel op lokaal niveau.
Doordat er binnen het plangebied ook weer bomen worden geplant zal er op termijn ook weer een geschikt broedgebied voor de meeste (zeer) algemene vogelsoorten binnen het plangebied ontstaan.

Foeragerende en/of rustende vogelsoorten
Naast de vogelsoorten met broedterritoria zijn in 2011 nog 13 vogelsoorten waargenomen die het plangebied uitsluitend gebruikte als voedselgebied en/of als rustplaats. Onder deze soorten bevonden zich ondermeer de huiszwaluw, roek, gierzwaluw, torenvalk, buizerd, sperwer, blauwe reiger, putter en kleine mantelmeeuw.
De gierzwaluw en roek zijn binnen de Flora- en faunawet opgenomen in de categorie 2, de buizerd en sperwer in categorie 4 en de huiszwaluw, blauwe reiger en torenvalk in de categorie 5. Aangezien de genoemde soorten echter niet broeden binnen het plangebied dienen er ook geen activiteiten plaats te vinden ter eventuele bescherming of compensatie van de nesten.
Door de herinrichting zal het foerageer- en/of rustgebied binnen het plangebied van diverse vogelsoorten worden vernietigd dan wel in oppervlakte zeer sterk afnemen. In bijzonder geldt dit voor de buizerd, sperwer, torenvalk en mogelijk ook voor enkele uilensoorten (zie paragraaf 3.4.1). Voor deze soorten geldt dat er nabij het plangebied nog (in beperkte mate) foerageer- en rustgebied aanwezig is.

4.5. Maatregelen en aanvraag ontheffing

4.5.1. Mitigerende maatregelen
In de onderstaande tabel is de broedperiode aangegeven van de vogelsoort waarvan territoria/nesten zullen verdwijnen binnen het plangebied. De broedperioden van de vogelsoorten zijn conform de Natuurkalender Broedvogels van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie.

Soort	Feb		Mrt		Apr		Mei		Jun		Jul		Aug		Sep		Okt		Nov		Dec	
Categorie 2																						
Huismus			1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1							
Categorie 5																						
Boerenzwaluw					1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1					
Ekster			1	1	2	2	2	2	2	2	1											
Koolmees					1	2	2	2	2	2	2	1										
Pimpelmees					1	2	2	2	2	2	2	1										
Spreeuw					1	2	2	2	2	2	2	1										
Zwarte kraai			1	2	2	2	2	2	2	2	1											
Zwarte roodstaart					1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1							
Overige soorten																						

Soort	Feb		Mrt		Apr		Mei		Jun		Jul		Aug		Sep		Okt		Nov		Dec	
Fitis						1	2	2	2	2	2	1										
Gaai					1	2	2	2	2	2	2	1										
Grasmus						1	2	2	2	2	2	2	2	1								
Groenling					1	2	2	2	2	2	2	2	2	1								
Grote lijster			1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1								
Heggenmus				1	2	2	2	2	2	2	2	2	1									
Holenduif			1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1				
Houtduif		1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1		
Kauw				1	2	2	2	2	2	2	1											
Kievit			1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2									
Kneu					1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1							
Merel		1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1							
Ringmus				1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1							
Roodborst				1	2	2	2	2	2	2	2	1										
Roodborsttapuit			1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1							
Scholekster					1	2	2	2	2	2	2	2	2	1								
Staartmees				1	2	2	2	2	2	1												
Tjiftjaf					1	2	2	2	2	2	2	2	2	1								
Tuinfluiter							1	2	2	2	2	2	2	1								
Turkse tortel	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Veldleeuwerik				1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1								
Vink					1	2	2	2	2	2	2	2	1									
Winterkoning				1	2	2	2	2	2	2	2	2	1									
Witte kwikstaart				1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1								
Zanglijster				1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1								
Zwartkop						1	2	2	2	2	2	2	2	2	1							

1 = balts en nestbouw 2 = eieren of niet vliegvlugge jongen

Vernietiging van de broedbiotopen (= verwijdering van bomen, struiken, ruigten, graslandvegetaties) van de vogelsoorten kan plaatsvinden vanaf half oktober tot uiterlijk begin maart. Na half oktober kunnen de houtduif, Turkse tortel en holenduif eventueel nog bezig zijn met hun broedproces. Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd dient dan ook een veldinspectie worden uitgevoerd naar eventueel nog broedende vogels dan wel de verzorging van vliegvlugge jongen.
Om te voorkomen dat er binnen het plangebied zich tijdens de werkzaamheden broedvogels kunnen vestigen wordt aanbevolen om na de vernietiging van de broedbiotopen, de vegetatie binnen eventueel braakliggende delen kort te houden door middel van maaien, verwijderen van maaisel en eventueel snoeien van opslag van struiken en bomen.
Amfibieën en grondgebonden zoogdieren behorende tot tabel 1 die zich tijdens de werkzaamheden bevinden binnen het werkgebied moeten, voor zover dit mogelijk is, worden gevangen en worden verplaatst naar een geschikt leefgebied (direct) nabij het plangebied.

4.5.2. Compenserende maatregelen

De Flora- en faunawet kent geen compensatieplicht. Toch kan compensatie voor streng beschermde soorten noodzakelijk zijn, als negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden en het maatschappelijk belang van het plan zo groot is dat negatieve effecten gerechtvaardigd kunnen worden. Compensatie is dan een laatste redmiddel om de 'gunstige staat van instandhouding' van streng beschermde soorten te waarborgen. Zoals reeds in de voorgaande tekst is aangegeven is er voor de streng beschermde diersoorten waarvan het leefgebied zal verdwijnen of verminderen door de geplande activiteiten binnen dan wel in de omgeving van het plangebied nog voldoende geschikt leefgebied aanwezig, zodat de gunstige staat van instandhouding van de soorten niet in gevaar komt en compensatie niet noodzakelijk is.

4.5.3. Aanvraag ontheffing

De aanvraag van een ontheffing van de verbodsartikelen 8 tot en met 12 in het kader van de Flora- en faunawet is voor de geplande activiteiten niet noodzakelijk met betrekking tot:

- vogels, als de vernietiging van de territoria/nesten, rust- en foerageergebieden binnen het plangebied door het verwijderen van grasland- en ruigtevegetaties, struiken en bomen plaatsvindt in de periode half oktober tot uiterlijk begin maart;
- voor de planten-, zoogdier- en amfibiesoorten die opgenomen zijn in tabel 1 en binnen het plangebied (kunnen) voorkomen, te weten het grasklokje, de brede wespenorchis, het konijn, de mol, huisspitsmuis, rosse woelmuis, bosmuis, egel, ree, bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad;
- voor de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis aangezien deze vleermuissoorten het plangebied uitsluitend gebruiken als foerageergebied en er voldoende foerageergebied aanwezig is in de omgeving van het plangebied, waardoor er op lokaal niveau geen negatieve effecten ontstaan op de gunstige staat van instandhouding van de vleermuissoorten en/of de populaties.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat de activiteiten die vaste verblijfplaatsen, rust- en/of foerageergebieden binnen het plangebied vernietigen, in de periode van half oktober tot uiterlijk begin maart zonder ontheffing kunnen worden uitgevoerd met inachtneming van de zorgplicht van de Flora- en faunawet.

5. Literatuur en bronvermelding

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2002.
Flora- en faunawet. ‘s-Gravenhage.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004.
Nederlandse Rode Lijst van planten, dagvlinders, vogels, amfibieën en reptielen. ‘s-Gravenhage.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2005.
Natuurkalender Broedvogels. ‘s-Gravenhage.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009.
Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. ‘s-Gravenhage.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009.
Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. ‘s-Gravenhage.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2004.
Besluit van 10 september 2004, houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen. ’s-Gravenhage.

Bijlage 1: overzicht beschermde soorten in 2011.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	B
Planten			
Brede wespenorchis	*Epipactis helleborine*	1	B
Grasklokje	*Campanula rotundifolia*	1	B
Amfibieën			
Bastaardkikker	*Rana klepton esculenta*	1	NB
Bruine kikker	*Rana temporaria*	1	NB
Gewone pad	*Bufo bufo*	1	NB
Vleermuizen			
Gewone dwergvleermuis	*Pipistrellus pipistrellus*	3	NB
Laatvlieger	*Eptesicus serotinus*	3	NB
Rosse vleermuis	*Nyctalus noctula*	3	NB
Gewone grootoorvleermuis	*Plecotus auritus*	3	NB
Overige zoogdieren			
Bosmuis	*Apodemus sylvaticus*	1	(B)
Egel	*Erinaceus europeus*	1	(b)
Haas	*Lepus europaeus*	1	NB
Huisspitsmuis	*Crocidura russula*	1	(B)
Konijn	*Oryctolagus cuniculus*	1	B
Mol	*Talpa europea*	1	B
Ree	*Capreolus capreolus*	1	NB
Rosse woelmuis	*Clethrionomys glareolus*	1	(B)
Vogels			
Blauwe reiger	*Ardea cinerea*	5	NB
Boerenzwaluw	*Hirundo rustica*	5	B
Boomklever	*Sitta europaea*	5	B
Boomkruiper	*Certhia brachydactyla*	5	B
Buizerd	*Buteo buteo*	4	NB
Ekster	*Pica pica*	5	B
Fazant	*Phasianus colchicus*		NB
Fitis	*Phylloscopus trochilus*		B
Gaai	*Garrulus glandarius*		B
Gekraagde roodstaart	*Phoenicurus phoenicurus*	5	B
Gierzwaluw	*Apus apus*	2	NB
Grasmus	*Sylvia communis*		B
Grauwe vliegenvanger	*Musciapa striata*	5	B
Groene specht	*Picus viridis*	5	B
Groenling	*Carduelis chloris*		B
Grote bonte specht	*Dendrocopus major*	5	B
Grote lijster	*Turdus viscivorus*		B
Heggenmus	*Prunella modularis*		B
Holenduif	*Columba oenas*		B
Houtduif	*Columba palumbus*		B
Huismus	*Passer domesticus*	2	B

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	B
Huiszwaluw	*Delichon urbica*	5	NB
Kauw	*Corvus monedula*		B
Kievit	*Vanellus vanellus*		NB-b
Kleine mantelmeeuw	*Larus fuscus*		NB
Kneu	*Carduelis cannabina*		B
Koekoek	*Cuculus canorus*		NB
Kokmeeuw	*Larus ridibundus*		NB
Koolmees	*Parus major*	5	B
Merel	*Turdus merula*		B
Pimpelmees	*Parus caeruleus*	5	B
Putter	*Carduelis carduelis*		NB
Ringmus	*Passer montanus*		B
Roek	*Corvus frugilegus*	2	NB
Roodborst	*Erithacus rubecula*		B
Roodborsttapuit	*Saxicola torquata*		B
Scholekster	*Haematopus ostralegus*		NB-b
Sperwer	*Accipiter nisus*	4	NB
Spreeuw	*Sturnus vulgaris*	5	B
Staartmees	*Aegithalos caudatus*		B
Tjiftjaf	*Phylloscopus collybita*		B
Torenvalk	*Falco tinnunculus*	5	NB
Tuinfluiter	*Sylvia borin*		B
Turkse tortel	*Streptopelia decaocto*		B
Veldleeuwerik	*Alauda arvensis*		NB-b
Vink	*Fringilla coelebs*		B
Wilde eend	*Anas platyrhynchos*		NB
Winterkoning	*Troglodytes troglodytes*		B
Witte kwikstaart	*Motacilla alba*		B
Zanglijster	*Turdus philomelos*		B
Zwarte kraai	*Corvus corone*	5	B
Zwarte roodstaart	*Phoenicurus ochruros*	5	B
Zwartkop	*Sylvia atricapilla*		B

Toelichting afkortingen in tabel:

FF	Flora en Faunawet: 1 = tabel 1 (algemene soorten) 2 = tabel 2 (overige soorten) 3 = tabel 3 (soorten bijlage IV Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB) Bij vogels: 2) Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. 4) Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. 5) Tot deze categorie behoren vogelnesten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit de categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.
B	B = plant zich voort en NB = plant zich niet voort. Met hoofdletter is met 75-100% zekerheid. ( ) = mogelijk voorkomend.